

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNI XALQ OG'ZAKI IJODI JANRLARI BILAN TANISHTIRISH

Raxmonova Shoxsanam Baxtiyor qizi
Marg'ilon Pedagogika kolleji o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni xalq og'zaki ijodi janrlari bilan tanishtirish jarayonlarini va usullari haqida so'z boradi. Maqola o'quvchilarning estetik didini, til qobiliyatlarini va madaniy meroslarini o'rgatishni muhim ahamiyatga ega deb baholaydi. Ushbu maqolada xalq og'zaki ijodi janrlari (afsonalar, qo'shiqlar, topishmoqlar, matallar) bilan tanishtirish usullari, ularning o'rganilishi va ta'lim jarayonidagi roli haqida ham bayonot berilgan.

Kalit so'zlar; Maktabgacha ta'lim, xalq og'zaki ijodi, xalq ertaklari, samarali usullari, xalq topishmoqlari, qahramonlar;

Kirish

Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarning ma'naviy dunyoqarashini boyitish, asrlar davomida xalq yaratgan nodir asarlarni o'zining g'oyaviyligi, chuqur xalqchilligi, til boyligi va badiiyligini badiiy asarlar o'rgatish orqali o'rgatishimiz orqali xalqning yengilmas irodasini, kelajakka bo'lgan ishonchini, adolat, tinchlik va hayot haqidagi tasavvurlarini uyg'otamiz.

Mamlakatimizda demokratik huquqiy jamiyatni barpo etish yo'lida olib borilayotgan keng ko'lamdagi islohotlar mustaqil fikrlash layoqatiga ega, aqliy, ma'naviy-axloqiy, ruhiy va jismoniy jihatdan yetuk, barkamol insonni tarbiyalash zarurligini taqozo etmoqda. Zero, barkamol avlodning ijtimoiy faolligi milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar ustuvorligi ta'minlangan huquqiy jamiyatni barpo etish imkoniyatini beradi. Yurtboshimiz Sh.Mirziyoyev xalqimizning boy tarixiga e'tibor berib shunday degan edilar: "Barchamizga ayonki, O'zbekiston boy qazilma va tabiiy resurslarga, qudratli iqtisodiy va insoniy salohiyatga ega. Biroq bizning eng katta boyligimiz bu-xalqimizning ulkan intellektual va ma'naviy salohiyatidir".

Asosiy qism

Xalq og'zaki ijodida yosh avlodni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash masalalari keng qamrovli bo'lib, o'z zamirida tarbiya usullari, insoniy qadriyatlar va yurtsevarlik tarbiyasi, do'st birodarlik, ahillik, mehnatsevarlik, kasb-hunarga muhabbat, yaxshilik va yomonlikning ta'rifi, yaxshi va yomon so'zning oqibati, halollik, to'g'rilik, olijanoblik tarbiyasi, adolat, insof va insofsizlik va qon-qardoshchilikning ahamiyati, botirlik va qo'rqqoqlik, odobsizlik, mehmon va mehmondo'stlik kabi kategoriyalar talqin qilinadi. "Xalqimizning ma'naviy merosini, ruhini mustahkamlash va rivojlantirish -

O'zbekistonda davlat va jamiyatning eng muhim vazifasidir. Ma'naviyat shunday qimmatbaho mevaki, u bizning qadimiy va navqiron xalqimiz qalbida butun va insoniyatning ulkan oilasida o'z mustaqilligini tushunib yetish va ozodlikni sevish tuyg'usi bilan birgalikda yetilgan. Bizning ma'naviyatimiz asrlar davomida millionlab kishilar taqdiri asosida shakllangan. Ma'naviyat insonning, xalqning, jamiyatning va davlatning kuch-qudratidir". Degan edilar birinchi Prezidentimiz I.A Karimov. Shundan kelib chiqib aytish kerakki ziyolilar va o'qituvchilarning asosiy vazifalaridan biri ham o'tmish ma'naviy merosimizni yosh avlodga yetkazish va buni yetkazishning yanada samarali usullarini ishlab chiqishdan iboratdir.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni xalq og'zaki ijodi janrlari bilan tanishtirish muhim ahamiyatga ega, chunki bu bolalarning estetik didini shakllantirish, til qobiliyatlarini rivojlantirish va madaniy merosni o'rganishlariga yordam beradi. Xalq og'zaki ijodi janrlari bolalarga nafaqat zavq bag'ishlaydi, balki ularda axloqiy fazilatlar va milliy o'zlikni shakllantiradi. Quyida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni xalq og'zaki ijodi janrlari bilan tanishtirish usullari haqida to'xtalib o'tamiz:

1. Afsonalar va ertaklar

- O'qish va hikoya qilish: O'qituvchilar va tarbiyachilar bolalarga xalq ertaklari va afsonalarni o'qib berishlari yoki hikoya qilib berishlari mumkin. Bu bolalarning tasavvurini rivojlantiradi va ularning e'tiborini jalb qiladi.

- Rollarni o'ynash: Bolalar ertaklardagi qahramonlarning rollarini o'ynash orqali ertaklarni jonliroq tushunishlari mumkin.

2. Qo'shiqlar va o'yinlar

- Xalq qo'shiqlarini o'rgatish: Bolalarga xalq qo'shiqlarini o'rgatish orqali ularning musiqa qobiliyatlari rivojlanadi va xalq madaniyatiga qiziqish uyg'otadi.

- O'yinlar: Xalq og'zaki ijodining bir qismi sifatida xalq o'yinlarini o'rgatish orqali bolalarning jismoniy rivojlanishi va ijtimoiy ko'nikmalari shakllanadi.

3. Topishmoqlar va matallar

- Topishmoqlar: Bolalarga xalq topishmoqlarini o'rgatish ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va ijodiy tafakkurni oshiradi.

- Matallar: Xalq matallari bolalarga qisqa va mazmunli gaplar orqali axloqiy saboqlar beradi va ularning nutqini boyitadi.

4. Lirik janrlar

- Maqollar va hikmatli so'zlar: Bolalarga xalq maqollari va hikmatli so'zlarni o'rgatish ularning axloqiy tarbiyasini shakllantiradi va ular hayotiy tajriba bilan boyitadi.

Metodik yondashuvlar

- Integratsiya: Xalq og'zaki ijodini boshqa ta'lim sohalariga integratsiya qilish mumkin. Masalan, matematika darsida topishmoqlar orqali bolalarning sonlarni o'rganishlari mumkin.

- Didaktik o‘yinlar: Didaktik o‘yinlar yordamida bolalarga xalq og‘zaki ijodi elementlarini qiziqarli va interaktiv tarzda o‘rgatish mumkin.

- Muloqot va munozaralar: Bolalar o‘zaro xalq og‘zaki ijodi haqida muloqot va munozara qilishlari orqali ularning kommunikativ qobiliyatlari rivojlanadi.

Tavsiyalar

1. O‘qituvchilarni tayyorlash: Xalq og‘zaki ijodini bolalarga yetkazish uchun o‘qituvchilar va tarbiyachilarni maxsus tayyorlash zarur.

2. Resurslar yaratish: Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida xalq og‘zaki ijodi bo‘yicha maxsus materiallar, kitoblar va audiovizual resurslar tayyorlash va ularni foydalanishga qo‘yish muhim.

3. Ota-onalar bilan hamkorlik: Bolalarni xalq og‘zaki ijodi bilan tanishtirish jarayonida ota-onalarni ham jalb qilish kerak, chunki uyda bu jarayon davom ettirilishi bolalarning bilimini mustahkamlaydi.

Bolalarni xalq og‘zaki ijodi janrlari bilan tanishtirish ularning umumiy rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi va milliy madaniyatimizning davomiyligini ta‘minlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida bolalarni xalq og‘zaki ijodi bilan tanishtirish, ularning estetik va axloqiy rivojlanishi uchun juda muhimdir. Bu jarayon afsonalar, qo‘shiqlar, topishmoqlar, matallar va boshqa xalq og‘zaki ijodi janrlari orqali o‘tkaziladi. O‘qituvchilar va tarbiyachilar bolalarga xalq og‘zaki ijodining asosiy janrlarini o‘rgatish, ularning kommunikativ, estetik va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Language Arts: Patterns of Practice" by Gail E. Tompkins
2. "Teaching Children to Read: The Teacher Makes the Difference" by D. Ray Reutzel and Robert B. Cooter Jr.
3. "Children's Literature in the Elementary School" by Charlotte S. Huck
4. Haydarov.M: “Xalq og‘zaki ijodi na‘munalarida tarbiya masalalari”.-T.: Fan, 2004..12-bet.
- 5.To‘rayev.S: “Folklorshunoslik: udumlar, qadriyatlar, marosimlar”.-T.: Mehnat, 2005.-56-bet.